

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvæstio II. De præceptis legis veteris in genere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

Paulus. congruere coniectamus, Et non est dubium, quin licet alij fortasse fuissent tunc obedientiores, tamen ad finem vniuersalis redemptionis ex alia parte concurrerint congruentiores cause, cur Deus illam gentem & tempus elegerit. Tamen si demum cause omnes ad fontem predestinationis referendae sint. Ex quo primum argumentum praecedentis articuli dissoluitur.

QVÆSTIO II.

DE PRÆCEPTIS LEGIS ueteris in genere.

S. Tho. 1. 2. quæst. 99.

ARTICVLVS I.

Utrum lex uetus unicum tantum con-
tinuerit præceptum.

Primū
argu.

Equitur quæstio secunda de legis antiquæ præceptis in genere. Et arguitur, quod non fuerint plura, sed vnum tantum, tum ex illo ad Rom. 13.

Paulus.

Si quod est aliud mandatum, in hoc verbo instauratur. Diliges proximum tuum sicut teipsum, quod unicum est tum ex illo Mat. 17. Omnia quaecumque uultis ut faciant uobis homines, hæc & uos facite illis, hæc est. n. lex & Propheta. Lex namque uetus non erat amplior quam quæ lege & Prophetis cõcluderetur, ergo tota lex uetus unicum erat præceptum. In contrarium est Apostolus, qui ad Ephes. 2. appellat illam legem mandatorum, quam Christus decretis Euangelicis euacuauit.

Paulus.

In ingressu statim præceptorum legis generalissimus articulus est, an fuerit plura. Similem namque supra de lege natura, quaesiuimus, similique hic modo conclusio ne dissoluetur, quæ est hæc. Præcepta ueteris legis unum quodammodo sunt ratione ordinis ad eandem finem, simpliciter tamen plura, secundum peculiare obiectorum rationes quæ eiusdem finis assequendi media existunt. Et ratio est per se lucida. Cũ enim præcepta de actionibus humanis sint

Conclu-
rõsua.
Rõ con-
clusiõis.

earum rerum quæ fieri debent, necessitas autem cuiusque operis & officii a fine sumatur, finis uero legis (ut supra monstrauimus) sit bonos facere ciues, sit ut per ordinem ad hunc finem cuncta præcepta quodammodo dicantur unum, sicuti lex vna. At uero quoniam ad hunc eundem finem multa sunt officio necessaria, de quorum singulis speciebus operæpretium est edici singula præcepta sit, ut simpliciter sint plura. Sed porrigit nihilominus nobis uirumque membrum dubitandi ansam. Prius in quâ, quod legis ueteris non unus tantum, si præceditium memineris, constitutus est finis, sed vnus præceptorum moralium, qui erat subditorum probitas, atque alter ceremonialium puta Christus, qui illis præsignabatur. Quare neque ratione finis unum erat præceptum.

Prima
dubita-
tio.

Solutio.

Respondetur tamen quod finis diuinae legis ut articulo proximo patebit, non est sicuti humane, amicitiam tantum & charitas inter homines, sed illa quæ nobiscum est eum eodem ipso Deo, de qua utique legitur charitate illud 1. Thim. 1. intelligitur. Finis præcepti charitas. Hanc autem amicitiam nulla legis opera (ut dictum est) conciliare absque Dei gratia possunt. Concedimus ergo duos fuisse particulares fines legis, ad vnum tamen relatos. Finis. n. moralium, erat mores componere, finis autem ceremonialium, uenturus Christus, auctor gratiæ: quorum utrunque ad ueram salutem anime exigitur, qui unicus est legis finis. nam per Christi gratiam eius efficimur membra, in ipso autem compaginati per legis officia progredimur ad uitam æternam. Alterum uero dubium est huic contrarium. Apparent. n. omnia præcepta, non solũ (ut a unum) secundum quid per ordinem ad vnum finem, sed simpliciter esse hoc unum: diliges dominum Deum tuum. Enim uero dilectio Dei nihil aliud est, quam eius seruare mandata. iuxta illud Io. 14. Si quis diligit me sermonem meum seruabit, & pater meus diligit eum. Et. Io. 2. Qui dicit se nosse Deum & mandata eius non custodit, mendax est. Qui autem seruat uerbum eius, uere in hoc charitas Dei perfecta est. Et confirmatio sententiæ huius est, quod per cuiusque præcepti, quod uere est præceptum, transgressionem, amittitur Dei charitas. Quod certe non contingeret, nisi cuiusque transgressio in transgressionem dilectionis Dei incurreret, omnia ergo præcepta simpliciter

Secunda
dubita-
tio.

Confi-
matio.

Alia confirmatio
 Prima dubitatio.
 Ratiō.
 Solutio.
 S. Tho.

citer vnum sunt. Namque si hoc neges, cum negare nequeas, quin cuiuslibet preuaricatio si sit etiam violatio huius præcepti diuinæ dilectionis, consequens tibi fit, nullum sit simplex peccatum, sed cuncta sint dupla, vt cum hominem occideret, unum esset contra charitatem proximi, puta occidere, & alterum contra charitatem Dei. Et cum furtum vel adulterium faceres, similiter. Respondetur ergo non unum, sed plura esse quorum distinctio à distinctis rationibus obiectorum summitur, vt quæst. sup. patebit. Sed tamen omnia sunt quedam explicatio nes illius generalis quod est diligere Deū. In hoc capit. constituit nostrum erga ipsum amorem, ipsum in primis coleremus, mox nos diligeremus inuicem. Quocirca conceditur, hominem occidere, esse quandam transgressionem diuinæ dilectionis, sed tamen non sunt duo peccata, sed unum quod a proximo obiecto nuncupatur homicidium, si itaque ratio illud generalis diligendi Deum contrahitur per diuersas species, sicuti ratio animalis. Vnde sicut homo & animal non sunt duo sed unum quod est homo, si occidere ac dilectionem Dei violare, An vero præter hoc generale sit speciale dilectionis mandatum quod suum habeat peculiare obiectum, S. Th. docet 2. 2. q. 43 & quæst. sequenti recollendum nobis superest.

Deum, diligit & fratrem suum. Atque hac ratione hoc solo mandato, Diliges proximum tuum sicut teipsum, complexus est Paulus ambo illa quæ Christus Matth. 22. distinguit de dilectione Dei & proximi, in quibus duobus pendere docuit omnem legem & prophetas. Et eodem relabitur solutio secundi membri Cum enim. 9. Ethic. capit. 8. auctore Arist. ab ipso eodem homine ea omnia quæ ad amicitiam attinent, ad ceteros perueniant, quod est, ex eo quod sequitur deamat, alios subinde amare, cuncta amicitia iura ac perinde præcepta, quæ inter amicos ac proximos seruantur, hoc alios concluduntur, vt ita se quisque ad alios habeat quemadmodum ad seipsum idque comprehenditur illo generalis præcepto: Omnia quæcunque vultis ut faciant vobis homines, hæc & uo: facite illis.

Adsecū
 dū arg.
 Aristot.

ARTICVLVS II.

Vtrum præceptorum legis veteris tria sit differentia, videlicet moralium, ceremonialium, atque iudicialium.

Ad primū igitur membrum argumētū in contrarium respondetur, quod sicut modo dicebamus, generale diuinæ dilectionis mandatum specialibus cunctis præceptis participari, ita & hoc Diligens proximum, quod sicut teipsum, finis est omnium quæ erga proximum implentur, quin vero genus per reliqua specialem exposuit. Nihil aliud est diligere proximum, quam illum non ledere, puta non occidere, non furari, & c. quod uerbum Paulinū, inflatur, designat. Inter alios namque significatus, quos nos illi agnouimus, tunc precipue probauimus, quod est recapitulati, ac repeti. Qui enim iubet proximum diligere, in uirtute præcipit non meechari, non furari, &c. In dilectione autem proximi includitur dilectio Dei, eo quod cum uniuersos mortales pro filiis ducat, in hoc uult amorem nos sibi exhibere, ut nobis inuicem exhibeamus Vnde Ioā. 4. Hoc mandatum habemus a Deo, vt qui diligit

Un monstratum nobis fuerit præcepta moralia esse plura ordo poscit vt exploremus utrum eisdem, sint species an uero tria differentia distinganur, vt alia sint moralia, ceremonialia, alia uero iudicialia. Et arguitur contra hanc trimembrem diuisionem. Præcepta moralia, vt in subsequentibus uisum sumus omnia sunt de iure nature. ergo non opus fuit in tabulis legis veteris scribi. Probatur consequentia, quoniam lex diuina illic debet nobis suppetias ferre, ubi natura seccumbit. Si ergo ratio naturalis decalogum mortales docebat, quidnam opus erat lege diuina explicari? eo potissime, quod lex uetus dicitur literam occidens, vt patet 2. ad Cor. 3. morum autem præcepta, non occidunt, sed uiuificant, secundum illud Psalmi. In æternum non obliuiscar iustificationes tuas, quia in ipsis uiuificasti me. Secundo arguitur, si præcepta moralia scripta necessaria erant nihil opus erat ceremonialia adijcere. Moralibus enim ut

Arg. 1.

Paulus.

Arg. 2.

nostra

NOTO
 de iure
 Legibus
 Dicit
 13

Prima
 dubita-
 tio.

Solutio.

Secunda
 dubitatio.

Auctor
 in c. 13.
 Epistolæ
 ad Ro.

Consi-
 deratio.

nomen sonat humani mores informā ut inter quos precipua pars est diuinus cultus, ut gentes vniuersę sub lege natura agentes more & vřu vbiq; docuerunt, ceremonialia autem ad diuinum cultum pertinent. Vnde Cicero in sua Rhetor. Relig. o, inquit, diuinę naturę cultum ceremoniam que afferit. Concluditur ergo religionis ceremonię sub moralibus præceptionibus. Quod si dicas gratia, præmōstrandi Christi fuisse instituta, id iam potius verbis demandari deberet, quam rebus quippe cum verba, vt 2. de doct. Christi auctor est Argu. principem teneant significandi locum. Tertio ex eodem fonte arguitur. Iudicialia præcepta ad iustitiã prius pertinet, nam iudicium actus iustitię est quod & Dauid in Psalmo significat vbi ait. Quoadusq; iustitiã conuertatur in iudiciũ, officia autem iustitię, perinde atq; aliarum virtutum sub moralib; præceptionibus comprehenduntur, nulla ergo necessitas postulabat, iudicialia mandata moralibus adhiberi. Quarto argui, si oportuit tres istos præceptionum ordines distinguere, necessarium quoq; fuerat plura addicere, nempe testimonia. Nam Deu. 16. legitur, Custodi præcepta domini Dei tui, & testimonia & ceremonias. Deinde mandata quoniam eodem lib. cap. 21. quatuor distinguitur, vbi legitur, Obserua præcepta, & ceremonias, & iudicia, & mandata. Ad hæc & iustificationes iuxta illud Psal. In æternum nõ obliuiscar iustificationes tuas. Item quia præcepta moralia, vt in fra decalogo videtur, omnia pertinet ad virtutem iustitię, debuerunt subinde alia adhiberi de virtute & temperantia & aliis virtutibus. In contrarium est illud Deut. 6. Hęc sunt præcepta, nepe moralia, per Antonomofiam, ceremonię, atq; iudicia. Eccl. 14. Decem verba scripti in duabus tabulis lapideis, & mihi iniunxit in illo tempore, vt docerem vos ceremonias & iudicia que facere debeatis quibus locis tria hæc præceptorum genera designantur.

Quoniam de singulis præceptorum generibus singula inferus repetenda sunt quæstiones ad præsentem, quæ generalis est, quatuor conclusionibus breui compendio respondetur Prima est. Necessarium fuit præcepta moralia lege illa veteri explicari, vt Exo. 20. vbi decalogus scriptus habetur aliis locis, quibus alia scribuntur, comprobatur. Enimvero vt præcipua humane legis intentio est homines mutua inter se beneuolentia deuincere, ita & Dei propositum est, per suas leges eodem iecum acutissima amicitia copulare. Quare non est eius intentio, vicunq; bonos nos efficere humano more, sed sibi gratos cum auctori similitudo sit mutui amoris fons, secundum illud Eccl. 3. Omne animal diligit sibi simile, fit ut optimo Deo nemo gratus acceptiusq; esse possit, nisi ei suo gradu sit bonitate similis. Et cum auctore Arist. 1. Ethic. virtus sit que bonum facit habentem, & eius opus bonum, intentio diuinę legis est, homines virtutibus sibi gratis inbuere, morum que ornamento decorare. hoc autem non fit nisi per morum præcepta, nam inde dicuntur moralia, ergo illa fuerunt in lege necessaria. At que hic fit lucidus earum monitionum sensus, quibus amantissimus nostri Deus ad virtutes nos diuinarum imitatrices allicet. Vt Le. 10. Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum Et in Euangelio Christus. Estote misericordes, sicut Pater uester, misericors est. Luc. 6. & Mat. 5. Estote ergo uos perfecti, sicut & Pater uester cælestis perfectus est. Ac si dicat, Aliter ei chari esse non ualeis, nisi sitis imitatrice uirtute affimiles. Quod si contra præceptorum istorum numerum arguas, quod non fuerit sufficiens, propterea, quod vt patet in Decalogo, præcise sunt præcepta iustitię, quæ est ad alterum cum tamen finit & alię homines virtutes in ordine ad seipsum, vt fortitudo, & temperantia, atque id genus plures. In subsequenti quaest. tibi Affulgebis responsio, vbi patebunt præcepta alia, quæ tamen omnia in Decalogo reducuntur. Secunda conclusio: præter moralia concedens fuit ac necessarium, vt lex vetus ceremoniam cum præceptiones explicaret. Nomen. n. ceremonia, siue a Cere re dicatur quam frugum deam colebant quod Cicero. 1. in Verrẽ his verbis annuere videtur. Sacra Cereris, summa maiores nostris religione confici ceremoniis que uoluerunt Siue (quo Valerius libentius recipit) a Cere oppido, vbi Rõma a Gallis direpta, religionis sacra recondita sunt tamen eos significat ritus, qui ad diuinum attinent cultum. Veruntamen diuinus cultus, vt D. Tho. hoc loco scienter docuit. S. Tho.

icenter

Prima
conclã

Probõ

Aristõ

Lucidus

sẽsusmo

nitionũ

diuina-

rum.

q; mor

tales ad

uirtutes

diuina-

rũ imita-

trices al-

licit.

Sẽcũ

birã

Mor

cere

nialã

ac i

ciali

dific

men

Sẽcũ

da

conclõ

Cicero.

Valeriu

renter aliusque diuinis legibus instituitur quam humana. Etenim cum lex humana, vt nuper time dicebamus, rebus duntaxat humanis consulat (nil de Ecclesiasticis in præsentia definimus) non aliorum cultum Dei instituit, quam quem ad commune temporarium bonum conducere iudicat, Deus autem hominem ad seipsum pertrahens, eum sui cultum suis legibus edocet, quos homines, terrenis possibilibus, ad ipsum animis subleuentur. Et cum non solum per internos actus credendi sperandi, & amandi, verum & per exterius protestationes profiteamur nos eius famulos, necessarium fuit ceremonias illas diuina lege institui. Emergunt autem ex hac conclusione dubia duo. Primum, quod negare videmur ceremonialia ad morum informationem pertinere, quædo quidem a moralibus huiusmodi præcepta fecerimus, cum tamen in morum compositione pars illa præcipuum habeat momentum, quæ diuino cultui dedicatur. Quapropter sicuti nos orantes, psallentes, iustificantes, atque hoc genus cultus offerentes, sic & patres illis suis, ceremonijs, seu per alios mores, benedictio Deo merebantur. Secundum dubium est, quod quasi iustum approbamus morem humanarum legum, diuinum cultum ad suum civilem finem referentium, cum tamen peruersitas appareat, qua fruendi vitiumur. Dubii autem prioris responsio est ceremonialia præcepta non sic esse a moralibus diuersa, vt species ex æquo distincta, sed differant vt generis determinatio ad speciem. Id quod facile perspicies, si discrimen memoria repetas, quod libro primo quæstione quinta constituimus inter ea, quæ sunt iuris merè positui, & ea quæ sunt iuris nature. Nam licet omnis lex & præceptum a naturali us principijs deriuetur: alias, vtiliter monstrauimus, neque legis vigorem haberet, neque præcepti, est tamen deriuatio diuersa. Nam ex eisdem vniuersalibus principijs, quædam deriuantur per modum conclusionum, perinde atque in scientijs speculatiuis, quædam vero per modum determinationis formæ vniuersalis ad specialem. Ad hunc ergo modum moralia ceremonialique mandata differunt, nempe, vt illa deriuentur priori modo, hæc vero posteriori.

Exempli gratia: Id ne facias alijs, quod tibi fieri non vis, principium est per se notum. Mox quod occidi ab altero nolis, aut tua dispoliari substantia, aut torum tuum commaculari, eodem etiam lumine naturali clarescit. Ex quibus naturali itidem consequentia colliguntur moralia præcepta: Non occides, Non furtum facies, Non adulterabis. Et ad hunc ferme modum dicemus infra de alijs quæ sunt extra Decalogum, nam sunt plures gradus. Lex autem humana & omnis positua, non naturali collectione sed humano arbitramento determinat genus ad speciem. Exemplum: Deum esse colendum, principium est naturale. Quod autem hoc vel illo modo, natura non docet, sed ab ecclesia Evangelica per humanas leges, puta canonicas, ab apostolis deriuatas sancitur, puta, quod talia feriemur festa, hisque auti lis ritibus religionem profiteamur. Quod autem negotium ecclesiæ iam sanctitate prouectæ Christus commisit, hoc Deus rudi illi populo, quem ex toto orbe volebat esse illustrum, per se exhibuit. cuncta inquam ueluti pueris delineauit. Quare idem naturale cultus principium speciatim exposuit per illa animalium sacrificia, aliosque ritus quos natura non clarè docebat. Et hæc sunt ceremonialia præcepta, tamen illi hoc fuit legi illi peculiare, quod cum esset umbra futuri Messæ, qui futurus erat verus Deus, talia decuit iubere sacrificia & ceremonias, quibus sub nube & figura eundem Messiam cultores eius profiterentur. Ad secundum vero dubium respondetur bifariam contingere diuinum cultum ad civilem finem & humanum referri. Vno modo, vt humanus tanquam lupremus existimetur. Et hæc esset peruersitas utendi fruendis, fruendique utendis. Attamen diuinum cultum referre ad temporalem finem non tanquam ad supremum sed tanquam ad illum qui rursus refertur in Deum, nulla est peruersitas. Quin vero per hoc profiteamur cuncta nobis diuini us obuenit. Quare ratione ecclesia preces fundit, sacrificiaque & missarum solennia offert pro temporibus bonis, lex ergo humana hoc modo refert. diuinum cultum ad suum finem, quamuis Canonice Ecclesiasticæ, diuinarum sequaces ciuilibus debent hoc pre-

Ad secundum dubium.

SOTO
de iure
Legibus
Dicitur
15

Prima
concl
Prob
Aristo
Prima
dubita
tio
Secunda
dubita
tio
Prima
concl
Secunda
concl
Prima
concl
Secunda
concl
Prima
concl
Secunda
concl

præstare, ut animos hominum a terrenis diuulsos, ad Deum promoueant. Gentium autem superstitiosa religio eatenus est culpanda, quod ritus in primis suis dijs falsis dicantur. Mox quod demoniacis illusionibus seducti extorum inspectione animalium, aliorumque superstitione auguriorum contendebant futura prænoſcæ. Tertio, quod spurcis ceremonijs utebantur. Ac demum quod quasi felicitatem in terrena prosperitate collocantes, non alia ratione deos videbantur colere, quam quod eorum ope indigebant. Quare aliam colebant frugum deam, alium vini, atque alium bellorum, qui cum ipsis agebant, tunc præcipue placare curabant. Tertia conclusio. Præter hæc duo præceptorum genera, necessarium rursus fuit iudicialium tertium. Huius enim ratio similis est, quæ de proximis ceremonialibus informauimus. Cum enim lex diuina homines primum in ordine ad Deum, mox ad suam inuicem amicitiam pacemque, instituat quorum utrunque naturalis lex in genere præcipit, consequens fuit, ut ambo in specie Deus explicaret. Atque adeo scienti ceremonialia præcepta peculiariter de diuino cultu instituit, sic etiam debuit & iudicia constituere, quibus beneuolentia & pax inter homines constaret. Collige ergo differentiam horum trium generum præceptorum, reliqua. n. duo à moralibus deriuantur, quæ dictamina sunt iuris naturæ, nempe ceremonialia respectu diuini cultus, iudicialia uero respectu tranquillitatis humanæ. Quo circa ut in solutione primi auctoris est. S. Tho. lex uerus aliquid addebat supra ius naturæ. nimirum eo modo, quo leges humane adlectiones sunt ad idem ius. Habemus etenim & sub noua lege ceremonialia, ut dictum est, ut psalmodiam, processiones, thurificationes, & alia huiusmodi. Et iudicialia, ut excommunicationes, suspensiones, atque irregularitates, & cæcæ. Et antiquas Canonum poenitentias. Sicuti & iure civili iudicialia supplicia malefactoribus decreta. Nisi quod ratione supra dicta Christus hæc in Euangelio non expressit, sed ecclesie & reipublice civili commisit. Deus autem in lege ueteri cuncta explicuit. Hinc subsequitur alterum discrimen, nempe quod præcepta moralia sunt simpliciter de iure naturæ, puta præcepta, quia bona, aut prohibita, quia

mala. Reliqua uero de iure positio diuino, sicut ceremonialia & iudicialia nostra, de positio humano, nempe bona, quia præcepta, uel mala, quia prohibita. Quemadmodum Aristot. 5. Ethic. capitulo septimo distinguit iustum naturale, hoc est natura sua tale, & legitimum, quod antequam positum esset, nihil referebat, sed postquam positum est. Atqui ad hæc tria genera forte alludit Paulus ad Rom. 7. dicens, quod lex est sancta, quantum ad ceremonialia, eo quod illud est sanctum quod Deo dicatum est. Et mandatum iustum, quantum ad iudicialia, & bonum, hoc est honestum quantum ad moralia. His demum adiungitur quarta conclusio. Quæ quæ alia inueniantur in ueteri lege nomina, scilicet mandata, testimonia, & iustificationes, cuncta tamen ad hæc tria genera reducuntur. Ratio conclusiois sic habet, quedam in lege existunt quæ eorum agendorum præcepta edicuntur. Alia uero adhibentur quasi robur ad eorum custodiam. Illorum ergo sunt tria genera iam posita horum autem altera tria. Nam quod ad legis obsequantiam conducit, primum est legislatoris auctoritas secundum uero legis utilitas, quæ est uel coactio uel præmi, uel supplicii cauio. Illa ergo quibus auctoritas maiestatisque legislatoris commendatur, dicuntur testimonia, ut Deuter. 17. Audi Israel, Dominus Deus tuus unus est. Et legis caput, quo pronunciat creator celi & terre. Et in Psalm. Tu terribilis es, & quis resistet tibi? Et Omnipotens nomen eius, & similia. Illa uero quibus uel præmia, uel supplicia profertur, dicuntur iustificationes, ut Deuter. 18. Si audieris uocem Domini Dei tui faciente uel ceteris gentibus. Et Itaque. Si audierit bona terræ comedetis, quod si nolueris. & me ad iracundiam prouocaueris, gladius de uorabit uos. Nam per hæc diuina iustitia commendatur. Mandatum autem forsitan idem est quod præceptum. S. d. quoniam loco citato uidentur ab inuicem fecerim, fortasse præcepta referuntur ad ea, quæ ad salutem sunt necessaria, mandatum uero ad illa, quæ per charitatem supererogantur, cuius generis sunt & Euangelica consilia. Atque illud Exodo. 2. Si pignus acceperis uestimentum a proximo tuo, ante solis occasum reddas ei.

Tertia conclusio.

Primum discrimen. Tria genera præceptorum. Ceremonialium & iudicialium.

S. Tho.

Secundum discrimen.

Aristo.

Paulus.

Quarta conclusio.

R6 cop. conclusio.

Ad firm. de Au. in c. Epi. ad

Vel

Vel forte præcepta sunt, quæ Deus in tabulis scripsit ut Decalogus, mandata vero quæ Moysi revelavit, ut populo promulgaret. Tamen & ipsæ iustificationes, testimonia etiam sunt diuinæ iustitiæ. Vniuersa autem reducuntur ad tria priora generalia quandoquidem alia (ut dictum est) non tam præcepta sunt, quam ad eorum custodiam pertinentia.

Ad primū arg. His hoc pacto constitutis, ad primum argumentum in contrarium responderetur, quod etsi præcepta moralia nihil aliud sint quam quod lex naturæ dicat, & serena ratio docere potest, operæ præteritum nihilominus fuit, ut Deus non tantum in supernaturalibus, verum & in naturalibus tali prudentia illis opem ferret. Nam etsi nunquam rationi synderesis eo usque extingui valeat, quin prima principia naturalis iuris ei resurgant, tamen ea potest caligine obduci, ut circa eorum conclusiones hallucinetur oberretque. Idque non solum in speculabilibus, verum & in moribus. Mirabile enim est dictu, quantum speculabilibus sapientium ventustorum deliramenta memoriae prodita sunt. Et in moribus non solum fornicatio simplex, verum & grauiora pro licitis ducebant.

Atque illo maxime tempore, quo lex data est, hanc mentium nebulam credibile est mortales obtenebrasse. Eadem enim de causa & supernaturalis fides non solum de supernaturalibus articulis nos erudit, verum & de alijs quos natura docet, quod Deus est unus, atque omnium causa, quodque anima sit immortalis, & de similibus. Id autem quod in eodem firmamento adiectum est, nempe id, quod est literam legi occidere, moralibus præceptis non competere, negatur. Immo, ut Aug. libro de Spiritu & liter cap. 14. auctor est, nosque ab ipso instructi super tertium caput ad Rom. fusè tractauimus, præcepta ipsa Decalogi sunt, de quibus Paulus ait literam occidere, atque iram operari. Non quidem quod id directa intentione (ut iam dictum est) facerent, sed quia ostendēdo peccatorum opera nudabant subdites omni excusatione: & tamen lex illa gratiam non conferebat. At tamen qui ex fide venturi Christi iustificati illa præstabant iustitiam suam augebant apud Deum. Et idco appellabat ea-

dem opera Dauid iustificationes. Secundum etiam argumentum solutum est, ubi declarauimus quemadmodum ceremonialia ad mores quoque, & merita pertinent: sed tamen quia naturali lumine non eliciuntur ex distamine nature, sed humano arbitramento vel diuino, à moralibus discernuntur. Itaque Deum colere, præceptum morale est: hoc autem vel illo ritu, ceremoniale.

Ad aliud autem quod illic subijcitur, responderetur, quod etiam si verba commodiore ad significandum nihilominus ut Dionys. primo cap. Cælestis Hierarch. auctor est, natium est hominibus rerum similitudinibus sensibilibus spiritualia intelligere. Ob idque decuit tales illi populo ceremonias iuberi, quibus venturum Christum profiterentur. Ad tertium pariter, ut de ceremonialibus, respondetur, quod etsi actus iustitiæ in genere ad moralia præcepta pertineant, tamen hæc vel illa in particulari iudiciorum præcepta dicuntur iudicialia. Quemadmodum quod omnis malefactor puniendus sit, præceptum est morale, quod autem fur sit suspendendus, & hereticus comburendus, iudicialia sunt. Vnde cum iudicialia partim cum moribus conueniant, scilicet quæ à ratione deriuantur, ad moresque pertinent, & partim cum ceremonialibus, in hoc scilicet quod utraque speciales sunt de terminationes generalium præceptorum, consequens factum est, ut nonnunquam connumerentur inter moralia, uti Deut. 5. Audi Israel ceremonias atque iudicia: quædoque vero inter ceremonialia, ut Leuit. 18. Facietis iudicia mea, & præcepta mea seruabitis. In priori enim loco iudiciorum nomine comprehenduntur moralia: & in posteriori ceremonialia. Quartum verò supra solutum est præter illam particulam de virtutibus moralibus distinctis à iustitiis: quarum utique præcepta statim quæstio proxima constabit, quomodo ad iustitiam reducantur: eò quod præceptum dicitur semper rationem debitis.

Ad secundū arg.

Ad confirmationem. Dionys.

Ad tertium arg.

Ad quartū arg.

SOTO
de iure
Legibus
Dicitur
13

ARTICVLVS III.

Utrum lex vetus ad sui obseruantiam per temporalium promissiones & comminationes, debuit subditos inducere.

Post veteris legis precepta, sequitur in tertio articulo vt dicamus de eius premijs & penis, quibus eius cultores & alieiebantur ad eius obedientiam, & à transgressione deterrebantur. **Quæritur**, inquam, vtum docuerit promissiones illas & comminationes esse temporales? & arguitur à parte negatiua. Intentio diuinae legis est, homines Deo amore, & timore subijcere: secundum illud Deut. 10. Et tunc Israel quid Dominus Deus tuus petit à te, nisi vt timeas Dominum Deum tuum, & ambules in vijs eius, & diligas eum temporalis autem cupiditas à Deo animo longem abducit: secundum illud August. lib. 83. quæstionum q. 36. Venenum charitatis est cupiditas: ergo ille stamta illa ac terribilitate minime diuinam legem decebant. **Secundo**: Leges humane inde apparent deieciore, quod per hæc lubrica, percuntiaque temporalia ad bonum ciues promouent: lex ergo diuina quæ ad immortalem felicitatem mortales ducit, non deberet similibus munusculis ac deterticulis vti, atque eo minime, quod temporalium prosperitas communis est iniustis cum iustis, atque aduersitas iustis etiam cum iniustis, secundum illud Eccl. 9. Vniuersa temporalia hæc eueniunt iusto & impio: bono & malo: mundo & immundo: immolanti victimas, & sacrificia contemnenti, ergo temporalia bona vel mala incongruenter statuuntur, vt præmia vel pæna mandatorum legis diuinae. In contrarium autem est illud nuperrime citatum Isaia. 1. Si volueritis & audieritis me, bona terre comedetis: quod si nolueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis, gladius deuorabit vos.

Adnotandus est in primis quæstionis titulus. Haud. n. in dubium reuocatur, quin custodes il ius legis per fidem & gratiam Iesu Christi præmia consequerentur a terra, transgressoresq; afficerentur perpetuas

supplicijs, sicut Euangelicis professoribus contingit. Effullerat namque antiquis illis alterius vitæ lumen: vt patet Genes. 37. Descendam ad filium meum lugens in infernum. Sic enim appellabant decesum vitæ præsentis: propterea quod illis nondum coelestes fores patebant: quare etiam iusti descendeabant ad limbum. Et Ezech. 37. aperta extat futura resurrectionis prophætia in campo illo, quem prophætice cernebat plenum ossibus. Nam dictum est ei, Putaine viuent ossa ista? Et sequitur. Ecce ego mittam in vos spiritum & viuetis: Iob. 19. Credo quod redemptor meus viuit. Et act. 23. mentio fit opinionis Sadducæorum negantium resurrectionem mortuorum contra fidem quam reliquus populus sustinebat. Et David in Psalm. 101. In memoria eterna erunt iusti. Et Sap. quinta. Tunc stabunt iusti. in magna constantia aduersus eos qui se angustiauerunt. Et de miseris supplicia luentibus subditur. Videntes turbabuntur terrore horribili, & c. Igitur quod in quæstionem producitur non est cur non fuerint illi patres aut præmia, aut puniti nisi temporaliter: sed cur, cum eadem illos sicut nos, præmia, & supplicia manerent sempiterna, non fuerint in lege scripta nisi temporalia. Respondetur ergo vnica conclusione. Concedens fuit & illi populo congruentissimum, vt illis pollicerentur, & comminationibus temporalium adduceretur. iam enim superiori libro monstratum est leges ad sui obseruantiam suppliciorum metu præmiorumq; spe hoies attrahere: instar scientiarum speculatiuarum, quæ per principiorum cognitinem ad conclusionum assensum permouent. Quapropter ea esse debet legislatoris prudentia, vt secundum ingenia ciuium præmia statuat quæ supplicia, populum aut illum Paul. ad Galat. vt q. præcedenti meminimus, puero confert dum sub pælagogo eruditur: sed naturale puerorum ingenium est, solis illis munusculis allici, quæ sunt ante oculos: nam ea quæ absunt, mente percipere nequeunt. Et eadem ratione punitum timore deterretur. Expediētissimū ergo fuit, vt lex illa quæ, vt dictum est, tāquam imperfectio quædam ad perfectionem Euangelij gentem illam preparabat, infimo illo præmiorum pænarumq; genere vietur. Quæ p. Paulus ad

Sensus
proposi-
tæ quæ-
stionis.

Cōclu-
respon-
sua.
Proba-
tio pri-
mæ con-
clusio-
nis.

Paulus.

Paulus
Phi.

Philipp. 3. Evangelicam familiam veluti filios iam Dei charitate prouectos, atque in hereditatem missos exemplo suo commu-
ne facit, dicens: Quæ quidem retrò sunt, obliuiscens, ad ea quæ priora sunt, extendens meipsum, ad destinatum persequor, ad brauium superna uocationis in Christo Iesu. Quicumque ergo perfecti sumus, hoc sentiamus, &c. Ecce ergo cur Exod. 30. ubi Deus apparuit Moysi, quem ad seniores populi in Aegyptum delegaret, quibus daturus erat legem, hoc tantum eis polliceretur, quod adduceret eos in regnum Chanæeorum, terram, scilicet fluentem lacte & melle. Christus autem Matth. 5. lator legis nouæ, non inferius regnum, quæ cælorum, nobis proponit. Illic bona terræ promittuntur: in Euangelio uero uita æterna. Et Deut. 28. Si audieris, inquis, uocem Domini Dei tui, &c. faciet te Dominus Deus tuus excellentiorem cunctis gentibus quæ uersantur in terra: uenientque super te unicuersæ benedictiones istæ. Benedictus tu in ciuitate, & benedictus in agro, &c. Matth. autem 5. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram. Non utique infernam Chanæeorum, lacte & melle fluentem, sed supernam Angelorum, diuino nectare exuberantem. At uero huic quæ canonica ratio est, alteram eidem proximam subiungamus ex eadem pululantem radice. Cum illa inquam quæ Christus mundo promissurus erat, uix præ sua celsitudine ab hominibus credi poterant, quia neque in cor hominibus ascenderant, consulto Deus uoluit fidelitatem suam in illis temporalibus declarare, ut certiores arrogaret apud nos fidem, dum postmodum inuisibilia promitteret. Hac enim de causa populum illum in exilium Aegyptiacum ire sinxit, ut inde cum postea in terram promissam optima fide cum tam ingentibus signis & portentis reuocaret, nepe ut in illis, tum cælestium futuram promissiones depingeret, tum etiam, ut quam esset in suis pollicitationibus fidelis, humano generi persuaderet. Atque hac, ut reor, de causa August. 4. libr. contra Faustum, illud appellat testamentum uetus, hoc uero nouum, scilicet non ob id tantum quod illud huic præfuit, uerum & quod illius promissiones rerum erant cum tempore se-

nescentium: in nostro uero illa promittuntur, quæ sunt in æternum permanentia. Si mile est & inter supplicia illius, nostræque legis discrimen. Patet enim tum alibi sæpe, tum luculenter Leuit. 26. ubi post temporalia præmia, uidelicet, Si in præceptis meis ambulaueritis, &c. dabo uobis pluuias in temporibus suis, ut terra germinet semen suum, & id genus plurima: subdit, Quod si non audieritis me, uisitato uos uelociter in egestate & ardore, qui conficiat oculos uestros, & consumat animas uestras. Frustra seretis semen, ab hostibus deuorabitur.

At uero non sicut hoc interuallo hallucinandum est, ut quis credat neminem illic opera fecisse, nisi metu pæne. Sancti enim illi patres, ut Moyses & Abraham, & prophætæ, timore filiali Deum reuerbantur. Et uice uersa in Euangelio multi timore reueruili pertrahuntur. Quin uero ut Apostolus ad Roman. 1. non admonet, longè apertius nobis Christus in Euangelio comminatus est Dei iram de cælo reuelatam nempe infernorum tormenta. Sed discrimen est, quod illic non comminabatur Deus nisi temporalia supplicia, nobis autem comminatur æterna. Ait enim Deus per Isaiam, si audieritis, bona terræ comedetis, quod si nolueritis, gladius deuorabit uos. Ait uero Christus. Et uobis hi in supplicium æternum: iusti autem in uitam æternam. Præterea, Lex illa plena erat timere, quare data est in monte cum tonitruis & coruscationibus: quod Exod. 20. exponens Moyses ait: Ut probaret uos uenit Deus, & ut terror illius esset in uobis: Nostra uero lex in igne amoris effulsit in die Pentecostes. Quod quidem discrimen edisserit ad Hebr. 12. Paul. Quare in illam legem peccantes, statim in supplicium rapiabantur: ut patet in conflatione uirguli, uel tradebantur Philisthæis, aut Babylo-
nijs, aut alijs hostibus quibus uindicibus iratus Deus utebatur. Vnde Dauid Psal. 77. Cum occideret eos quærebant eum, & reuertebantur. Nobis autem (quod notatu dignum est) nullum in Euangelio comminatus est Christus temporale supplicium, sed cuncta nos manent in altero sæculo. Qua de causa multo quam illi deberemus acerbiora expauescere. Sed de discrimine inter ambas leges accuratiorem habebimus quæstione 7. luculentiorumque ser-

Paulus.

SOTO
diure
Legibus
Dile
13

Scelus
proposi-
tæ que
fionis.

Altera
rò con-
clusiois.

Cõ-
respon-
sua.
Prohi-
tio pri-
mæ con-
clusio-
nis.

Paulus.

August.

Paulus.

QVÆSTIO III.

DE MORTALIBVS Præceptis.

S. Tho. 1. 2. quæst. 100.

ARTICVLVS I.

Verum omnia præcepta moralia pertineant ad legem naturæ

Hæc autem prima ac principæ loci moralia obtinent. De quibus duas adornamus quæstiones: nempe hæc, de omnibus in gñe, atque altera singulis de singulis. De his ergo primū interrogatur, utrum oīa pertineant ad legem naturæ. Et arguitur à parte negatiua. Primo, Eccl. 17. Præcepta moralia dicuntur disciplina: de illis. n. dñ. addidit illis disciplina: & legem vitæ hereditauit illos. Disciplina autem, cū per doctrinam acquiritur, contra legem naturæ diuiditur quæ utpote non addicitur, sed naturali instinctu percipitur, nō ergo omnia præcepta moralia sūt de lege naturæ. Secundo: Lex diuina perfectior est q̄ humana: Lex autem humana legi naturali multa accumulatur bonorū operū documēta, vnde fit, ut cum ius naturæ idem sit apud omnes: humana tamen morum instituta sint apud diuersos, diuersa: ergo multo fuit æquius ut diuina lex aliqua naturali insuper adderet. Tertio: Non solum naturalis rō, verum & fides ad morum institutum conducit. Vnde Pau. ad Galat. v. Fidem autem per dilectionem operari. fides autem sub natura lege non comprehenditur, quippe quæ super naturalem rationem extollitur, ergo non omnia præcepta moralia legis diuinæ ad legem naturæ spectant. In contrarium est illud Apost. ad Rom. 2. Gentes quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt, vbi moralia præcepta designabat.

Quæstio præcens non tantum mouetur de præceptis Decalogi, verum vniuersim de cunctis quæ per se ad mores, pertinent. Ad quam duabus conclusionibus respondetur. Prior est, Vniuersa moralia præcepta non solum quæ veteri testamento scripta sūt, immo si quæ sint alia, sunt de lege naturæ, Pro

monem, vbi de lege Euangelica dicitur nobis restat.

Ad primū arg. Ad primum igitur argumentum respondetur, tres esse hominum ordines quantum ad temporalium cupiditatem distinctos. Vnus enim est perfectorum, qui neutrum oculum ad huiusmodi fluxibilia bona communicant, sed illis prorsus abiectis Deo infixi sunt. In quo ordine non erat ille populus: licet quidam rarissimi hunc gradum pertingerent: quorum ait ad Hebr. Paul. dignum non fuisse mundum. Alius est extremus ordo peruersorum, qui finem suum in huiusmodi lubricis bonis statunt. Atque horum cupiditatem asserit Augu. esse charitatis venenum.

Paulus. hunc gradum pertingerent: quorum ait ad Hebr. Paul. dignum non fuisse mundum. Alius est extremus ordo peruersorum, qui finem suum in huiusmodi lubricis bonis statunt. Atque horum cupiditatem asserit Augu. esse charitatis venenum.

Augu. quibus ideo periculosa esset lex, quæ temporalia promitteret. Sed tertius est medius imperfectorum gradus: qui scilicet bona temporalia sic cupiunt, ut viam indicent ad æternorum fruitionem, quare istis salutare est per hæc temporalia ad amorem Dei pellicere. Nam vt est in Psalmo Confitebitur tibi cum benefeceris illi.

Ad secundū arg. Ad secundum respondetur, quod præstantia diuinæ legis præ humana inde deprehenditur, quod humana proponit præmia ab hominibus conferenda. Deos autem, illa quæ ipse est collaturus. Ob idque optimo iudicio illa largitur iustis & subtrahit iniustis: nisi quandoque ratio contrarium poposcerit. Vnde si historias veteris instrumenti perlustras, semper ille populus quamdiu Deo legique parebat, temporalium prosperitate affluerebat. & contra dum ab eius gratia decidebat, tunc cæli atque hostium aduersitatem experiebatur. Quod si iustos aliquos, quos ait ab Hebr.

Paulus. Paulus angustiatos, & afflictos, mala fuisse perpeffos, cuiusmodi aduersis exercebat, hoc faciebat, ut eis ad maiorem coronam cederet, quamuis, & nonnullos qui exterius legem colentes internum cor in temporalibus sentiebat infixum, sequendum illud Eccl. 9. Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longè est à me, Si necbat quidem in accumulationem ipsorum condemnationem illis siui.

Argu-
Paulus
Paulus
Paulus
Prima conclusio